

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ *È Æ Á* **κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ**

(Προσφυγή υπ' αριθ. 49144/99)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Απριλίου 2002

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης.

Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ, 18-04-02

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

ERIK FRIBERGH

Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση *È È* **και λοιπών κατά της Ελλάδος,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν από τμήμα
απαρτιζόμενο από τους εξής δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. POZAKH,

G. BONELLO,

E. LEVITS,

S. BOTOUCHAROVA,

A. KOVLER,

E. STEINER,

και από τον Ε. FRIBERGH, *Γραμματέα του Τμήματος*,

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 26 Μαρτίου 2002,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω τελευταία ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 49144/99) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας τριάντα τέσσερις Έλληνες υπήκοοι ("οι προσφεύγοντες"), τα ονόματα των οποίων αναγράφονται στο παράρτημα, οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 18 Μαΐου 1999 δυνάμει του παλαιού άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση").

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται ενώπιον του Δικαστηρίου από τους Δικηγόρους Αθηνών Α. ΣΤΡΙΜΠΕΡΗ και Γ. ΚΑΡΥΔΗ. Η Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Β. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ι. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟ, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες, επικαλούμενοι τα άρθρα 6 § 1 της Σύμβασης και 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, παραπονούνται ότι οι αρμόδιες αρχές αρνήθηκαν να συμμορφωθούν προς μία απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών, με την οποία αναγνωρίστηκαν κάτοχοι δικαιώματος σε αναπροσαρμογή των συντάξεών τους.

4. Η εκδίκαση της προσφυγής ανετέθη στο δεύτερο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του Κανονισμού). Στο πλαίσιο αυτού, το τμήμα το οποίο ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συγκροτήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του Κανονισμού.

5. Με την από 22 Μαρτίου 2001 απόφαση, το Δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή.

6. Την 1^η Νοεμβρίου 2001, το Δικαστήριο μετέβαλε τη σύνθεση των τμημάτων του (άρθρο 25 § 1 του Κανονισμού). Η εκδίκαση της παρούσας προσφυγής ανετέθη στο πρώτο τμήμα, όπως ανασυγκροτήθηκε (άρθρο 52 § 1).

7. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν εγγράφως παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως (άρθρο 59 § 1 του Κανονισμού).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

8. Στις 29 Δεκεμβρίου 1994, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση στο ταμείο συντάξεων και πρόνοιας του πρώην εργοδότη τους, με την οποία ζητούσαν την αναπροσαρμογή των συντάξεών τους. Στις 30 Ιανουαρίου 1995, το διοικητικό συμβούλιο του ταμείου έκανε δεκτή την αίτηση αυτή. Εντούτοις, επειδή ο πληρεξούσιος της Κυβερνήσεως έκρινε διαφορετικά, το θέμα παραπέμφθηκε στο Υπουργείο Υγείας.

9. Με την από 6 Απριλίου 1995 απόφαση, ο Υπουργός εκφράστηκε υπέρ της άποψης του πληρεξουσίου της Κυβερνήσεως.

10. Στις 12 Μαρτίου 1996, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών αίτηση, με την οποία ζητούσαν την ακύρωση της απόφασης αυτής. Με την από 31 Οκτωβρίου 1997 απόφαση (13052/1997), το δικαστήριο δικάωσε τους προσφεύγοντες και ακύρωσε την εν λόγω υπουργική απόφαση για τυπικούς λόγους. Το δικαστήριο έκρινε ότι η από 30 Ιανουαρίου 1995 απόφαση ουδέποτε ανεκλήθη και ότι ήταν η μόνη ισχύουσα.

11. Στις 4 Φεβρουαρίου 1998, το Δημόσιο εφείσβαλε την απόφαση αυτή. Οι διάδικοι αμφισβητούν την ύπαρξη ή μη ανασταλτικού αποτελέσματος της προθεσμίας και της άσκησης της έφεσης αυτής. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η έφεση, την οποία άσκησε το Δημόσιο, δεν είχε ανασταλτικό αποτέλεσμα και ότι, κατά συνέπεια, η διοίκηση υποχρεούταν να προβεί στην

- 4 -

αναπροσαρμογή του ποσού των συντάξεών τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της προσβληθείσας απόφασης. Από την πλευρά της, η Κυβέρνηση δηλώνει ότι η έφεση είχε σαφώς ανασταλτικό αποτέλεσμα, γεγονός το οποίο εξηγεί την παράλειψη της διοίκησης να προβεί στην εν λόγω αναπροσαρμογή.

12. Εν τω μεταξύ, στις 18 Μαρτίου 1999, οι προσφεύγοντες απηύθυναν προς το ταμείο συντάξεων και πρόνοιας μία ειδοποίηση, στην οποία δήλωναν ότι η άρνηση πραγματοποίησης της αναπροσαρμογής των συντάξεών τους, σύμφωνα με την απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών, συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης.

13. Η υπόθεση εκδικάστηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών στις 10 Φεβρουαρίου 2000. Στις 23 Μαρτίου 2000, το εν λόγω δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση 13052/1997 για τον λόγο ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν δικαίωμα στην αναπροσαρμογή των συντάξεών τους. Ειδικότερα, το Εφετείο έκρινε ότι δυνάμει δύο νόμων του 1990 και 1992, οι συντάξεις των συνταξιούχων της Αγροτικής Τράπεζας είχαν διαχωριστεί από τους μισθούς των εν ενεργεία υπαλλήλων και ότι, συνεπώς, η αναπροσαρμογή των μισθών των τελευταίων δεν συνεπαγόταν αυτεπάγγελα την αναπροσαρμογή του ποσού των συντάξεών τους. Το Εφετείο έκρινε ότι η ρύθμιση αυτή, που αποσκοπούσε στην εξυγίανση των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των συνταξιούχων διαφόρων ταμείων, δεν έθιγε την αρχή της ισότητας, ούτε τις λοιπές γενικές αρχές του δικαίου όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, ούτε το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 (απόφαση 1319/2000).

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

14. Κατά το άρθρο 20 § 3 του Ν. 1868/1989 “περί διοικητικών διαφορών”, η προθεσμία και η άσκηση της έφεσης δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα.

15. Κατά το άρθρο 41 § 11 του Ν. 2065/1992, η εκτέλεση αποφάσεως διοικητικού δικαστηρίου, όσον αφορά διοικητική διαφορά ουσίας, σε βάρος

νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, είναι δυνατή εφόσον η απόφαση καθίσταται αμετάκλητη.

16. Σύμφωνα με την από 11 Απριλίου 2000 γνωμοδότηση του ταμείου συντάξεων και πρόνοιας του προσωπικού της Αγροτικής Τράπεζας, διοικητική απόφαση, η οποία εκδίδεται πρωτόδικα σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, δύναται να εκτελεσθεί μόνο σε περίπτωση πρωτογενούς γέννησης ασφαλιστικής παροχής.

17. Τα διοικητικά δικαστήρια έχουν απορρίψει πολλές αιτήσεις αναπροσαρμογής των συντάξεων συνταξιούχων της Αγροτικής Τράπεζας (βλέπε τις αποφάσεις 6140/1994, 154/1997, 972/1997, 973/1997, 5689/1998 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών).

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι οι αρμόδιες αρχές, αρνούμενες να συμμορφωθούν προς την απόφαση 13052/1997 του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών, αγνόησαν το δικαίωμά τους σε πραγματική δικαστική προστασία προκειμένου περί αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων τους αστικής φύσεως. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, που ορίζει τα εξής:

“Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως (...) από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)”

19. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι η διοίκηση δεν είχε υποχρέωση να συμμορφωθεί προς την απόφαση 13052/1997 του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών. Κατά της απόφασης αυτής είχε ασκηθεί έφεση και επομένως δεν μπορούσε να εκτελεσθεί. Τούτο προκύπτει από τις διατάξεις του Ν. 2065/1992, καθώς και από τη γνώμη που υπέβαλε το ταμείο συντάξεων με το

από 11 Απριλίου 2000 έγγραφό του. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση αυτή, διοικητική απόφαση, η οποία εκδίδεται πρωτόδικα σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, δύναται να εκτελεσθεί μόνο σε περίπτωση πρωτογενούς γεννήσεως ασφαλιστικής παροχής. Όμως, εν προκειμένω, δεν επρόκειτο για παραγωγή δικαιώματος, αλλά για αναπροσαρμογή του ποσού των συντάξεων των προσφευγόντων. Εν πάση περιπτώσει, το Εφετείο απέρριψε οριστικά τις αξιώσεις των προσφευγόντων.

20. Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι η διοίκηση υποχρεούταν να προβεί στην αναπροσαρμογή του ποσού των συντάξεών τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης 13052/1997 του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών. Το γεγονός ότι κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε έφεση, ουδόλως επηρέαζε, αφού τούτη δεν είχε ανασταλτικό αποτέλεσμα. Ως προς τούτο, οι προσφεύγοντες δηλώνουν ότι η διάταξη η οποία είχε εφαρμογή εν προκειμένω, ήταν το άρθρο 20 § 3 του Ν. 1868/1989, δυνάμει του οποίου η προθεσμία και η άσκηση της έφεσης δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα. Πρόκειται εδώ για έναν *lex specialis* σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, ο οποίος υπερισχύει της γενικότερης ρύθμισης του Ν. 2065/1992. Σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 41 § 11 του τελευταίου νόμου δεν μπορούσε να έχει εφαρμογή στην υπόθεσή τους, αφού αφορά διοικητικές διαφορές ουσίας. Όμως, ζητούσαν την ακύρωση διοικητικής πράξης.

21. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, θα καθίστατο κενό περιεχομένου αν η εσωτερική έννομη τάξη Συμβαλλόμενου Κράτους επέτρεπε να παραμείνει ατελέσφορη σε βάρος διαδίκου μία οριστική και υποχρεωτική δικαστική απόφαση (βλέπε την από 19 Μαρτίου 1997 απόφαση *Hornsby* κατά της Ελλάδος, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, σελ. 510-511, § 40). Εντούτοις, όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου, η μη εκτέλεση της οποίας αποτελούσε

- 7 -

αντικείμενο αιτίας των προσφευγόντων, δεν ήταν αμετάκλητη απόφαση διότι είχε εκδοθεί από πρωτοβάθμιο δικαστήριο και ήταν εφέσιμη, πράγμα το οποίο έγινε εξ άλλου. Όμως, ανεξάρτητα από το θέμα της ύπαρξης ή μη ανασταλτικού αποτελέσματος της προθεσμίας και της άσκησης της έφεσης, θέμα το οποίο δεν επιλύθηκε εν προκειμένω, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να δεχθεί ότι το άρθρο 6 προστατεύει όχι μόνο την εφαρμογή οριστικών και αναγκαστικών δικαστικών αποφάσεων, αλλά και εκείνες που δύνανται να υπαχθούν στον έλεγχο ανωτέρων δικαστηρίων και, ενδεχομένως, να ακυρωθούν. Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας υπ' όψη ειδικότερα το γεγονός ότι το εφετείο ακύρωσε την απόφαση, επί της οποίας οι προσφεύγοντες βάσιζαν τις αξιώσεις τους, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να κρίνει ότι αντιβαίνει προς τις απαιτήσεις του άρθρου 6 η παράλειψη της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή, έστω και αν θεωρηθεί ότι δυνάμει του εσωτερικού δικαίου η διοίκηση υποχρεούταν να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση.

Επομένως, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ Ν° 1

22. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η άρνηση των αρμοδίων αρχών να προβούν σε αναπροσαρμογή των συντάξεών τους δυνάμει της απόφασης 13052/1997 του διοικητικού δικαστηρίου Αθηνών, έθιξε το δικαίωμά τους στον σεβασμό της περιουσίας τους, που εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, το οποίο ορίζει τα εξής:

“Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίου ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους

- 8 -

όπως θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.”

23. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, αφού οι προσφεύγοντες δεν δύνανται να ισχυρισθούν ότι είναι κύριοι “περιουσίας” υπό την έννοια της

διάταξης αυτής. Πράγματι, η δήθεν προσβολή δεν αφορούσε ήδη υφιστάμενη περιουσία, ούτε καν παρούσες και απαιτητές απαιτήσεις αποζημίωσης. Αφορούσε μόνο αξιώσεις των προσφευγόντων, οι οποίες απορρίφθηκαν οριστικά με απόφαση του εφετείου.

24. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι “απαίτηση” είναι δυνατό να συνιστά “περιουσία” υπό την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ’ αριθ. 1, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται επαρκώς για να είναι απαιτητή (βλέπε την από 9 Δεκεμβρίου 1994 απόφαση Ελληνικά Διυλιστήρια Stran και Στρατής Ανδρεάδης κατά της Ελλάδος, série A n° 301-B, σελ. 84, § 59).

25. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το διοικητικό εφετείο Αθηνών έκρινε ότι οι προσφεύγοντες δεν δικαιούνταν αναπροσαρμογής των συντάξεών τους. Επομένως, ακόμα και αν η απόφαση του πρωτοβάθμιου διοικητικού δικαστηρίου δικαίωσε τους προσφεύγοντες, αυτοί ουδέποτε υπήρξαν κάτοχοι δικαιώματος οριστικής απαίτησης σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου. Πράγματι, εφόσον η υπόθεσή τους εκκρεμούσε ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, η αγωγή τους για αναπροσαρμογή των συντάξεών τους δεν γεννούσε, υπέρ των προσφευγόντων, κανένα δικαίωμα απαίτησης, αλλά μόνο το ενδεχόμενο να επιτύχουν παρόμοια απαίτηση. Συνεπώς, η απόφαση του εφετείου, με την οποία απορρίφθηκε οριστικά η αγωγή τους, δεν μπόρεσε να έχει ως αποτέλεσμα την αποστέρηση περιουσίας της οποίας ήταν κύριοι. Εξ άλλου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι πολλές παρόμοιες αιτήσεις, τις οποίες κατέθεσαν άλλοι συνταξιούχοι, είχαν

- 9 -

απορριφθεί από τα δικαστήρια. Κατά συνέπεια, οι προσφεύγοντες δεν διέθεταν ούτε “νόμιμη προσδοκία” όπως επιτύχουν την αναγνώριση της αιτούμενης απαίτησης (βλέπε, a contrario, την από 20 Νοεμβρίου 1995 απόφαση Pressos Compania Naviera S.A. και λοιποί κατά του Βελγίου, série A n° 332, σελ. 21, § 31).

Επομένως, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ’ αριθ. 1.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κρίνει* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
2. *Κρίνει* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ’ αριθ. 1.

Συντάχθηκε στη Γαλλική, στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Απριλίου 2002 κατ’ εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Erik FRIBERGH

Françoise TULKENS

Γραμματέας

Πρόεδρος

ΟΥΖΟΥΝΗΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κατάλογος προσφευγόντων

1. È Ě Á

- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

- 10 -

- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα. Αθήνα, 12-05-2002.
Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

Ά Ξ